

Lag

om tillgänglighetskrav för vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja tillgängligheten för de produkter som omfattas av lagens tillämpningsområde och förbättra möjligheten till jämlik användning av produkterna i synnerhet när det gäller personer med funktionsnedsättning.

Genom denna lag genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster, nedan *tillgänglighetsdirektivet*.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

1) sådana datormaskinvarusystem med generella användningsområden som är avsedda för konsumenter enligt 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978) och operativsystem till dessa maskinvarusystem,

2) betalningsterminaler som fungerar enligt självbetjäningsprincipen,

3) sådana bankomater, biljettförsäljningsautomater och incheckningsautomater som fungerar enligt självbetjäningsprincipen och är avsedda för tillhandahållande av tjänster som avses i 3 a kap. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019), nedan *lagen om digitala tjänster*,

4) interaktiva självbetjäningsterminaler som tillhandahåller information och är avsedda för tillhandahållande av tjänster som avses i 3 a kap. i lagen om digitala tjänster eller tjänster för buss- och spårtrafik inom stads- och förortstrafik och regional trafik, med undantag för terminaler som har monterats som integrerade delar av fordon, luftfartyg, fartyg eller rullande materiel,

5) sådan terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för elektroniska kommunikationstjänster,

6) sådan terminalutrustning för konsumentbruk med interaktiv datorkapacitet som används för åtkomst till audiovisuella medietjänster,

7) läsplattor,

8) produkter som används för tillhandahållande av tjänster enligt 3 § 1 mom. 4 punkten och 3 a kap. i lagen om digitala tjänster.

3 §

Förhållande till annan lagstiftning

Bestämmelser om ramarna för marknadskontrollen, samarbetet med de ekonomiska aktörerna och kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan *marknadskontrollförordningen*. Marknadskontrollförordningen tillämpas på den marknadskontroll som avser tillgänglighetskrav till den del det i dess artikel 2.3 föreskrivs om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG om allmän produkt-säkerhet, i dess artikel 10.2, 10.5 och 10.6 föreskrivs om att utse en marknadskontrollmyndighet, i dess artikel 11.5 föreskrivs om att godkänna provningsrapporter, i dess artikel 11.6 föreskrivs om att godkänna resultat av andra medlemsstaters kontroll, i dess artikel 14.1 och 14.2 föreskrivs om myndigheternas befogenheter och effektiv kontroll, i dess artikel 17 föreskrivs om användning av information och skyddet av yrkes- och affärshemligheter, i dess artikel 18 föreskrivs om processuella rättigheter för ekonomiska aktörer, i dess artikel 22 föreskrivs om ömsesidig assistans och i dess artikel 34.1, 34.3 och 34.4 föreskrivs om ett informations- och kommunikationssystem för unionen.

Bestämmelser om marknadskontroll, kontroll vid unionens yttre gränser enligt artiklarna i 25—28 i marknadskontrollförordningen, kontrollmyndigheterna och sökande av ändring i kontrollmyndigheternas beslut finns i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan *marknadskontrolllagen*.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *ekonomisk aktör* produktens tillverkare, importör och distributör samt den bemyndigade företrädaren,
- 2) *mikroföretag* ett företag som har
 - a) färre än tio anställda och
 - b) en årsomsättning som inte överstiger 2 miljoner euro eller en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro,
- 3) *harmoniserad standard* en europeisk standard som antagits på begäran av Europeiska kommissionen för tillämpningen av unionens harmoniseringslagstiftning.

5 §

Styrning av tillsynen

Den allmänna styrningen av tillsynen över denna lag utövas av kommunikationsministeriet.

6 §

Tillgänglighetskrav för produkter och uppfyllande av dem

En ekonomisk aktör får släppa ut produkter på marknaden endast om produkten uppfyller de tillgänglighetskrav som anges i denna paragraf eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den och det för produkten upprättats en EU-försäkran om överensstämmelse och produkten är försedd med CE-märkning.

Produkter ska utformas och tillverkas på ett sätt som i största möjliga utsträckning möjliggör förutsebar användning bland personer med funktionsnedsättning. Det ska finnas lättillgänglig information om användningen av produkten och om produktens egenskaper när det gäller tillgänglighet. Produktens användargränssnitt ska för personer med funktionsnedsättning vara lätt

att få tillgång till, hantera, begripa och kontrollera. Stödtjänsterna ska via tillgängliga kommunikationssätt ge information om produktens tillgänglighet och kompatibilitet med tekniska hjälpmedel. Förpackningar för andra produkter än självbetjäningsterminaler ska vara utformade så att de är tillgängliga, och anvisningarna om produktens förpackning, användning, installation, underhåll och bortskaffande ska vara lättillgängliga. En produkt behöver inte uppfylla de tillgänglighetskrav som avses i denna paragraf, om det erbjuds minst ett alternativt och lika tillgängligt driftsläge för hantering av produkten med iakttagande av kriterierna för funktionsprestanda. Närmare bestämmelser om tillgänglighetskraven och om tillämpningen av kraven på produkter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Produkter som uppfyller sådana harmoniserade standarder, eller delar av dem, vilka antagits enligt artikel 15 i tillgänglighetsdirektivet och till vilka hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning, eller som överensstämmer med de tekniska specifikationer, eller delar av dem, som fastställts i genomförandeakter som antagits av Europeiska kommissionen, ska anses uppfylla de i denna paragraf angivna tillgänglighetskrav som de aktuella standarderna, tekniska specifikationerna och delarna av dem täcker.

Ekonomiska aktörer som genomför offentlig upphandling ska beakta tillgänglighetskraven för produkter som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag enligt vad som föreskrivs i 71 § 1 mom. i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) och i 75 § 1 mom. i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016).

7 §

Grundläggande ändring av produkter och oproportionerligt stor börda

En ekonomisk aktör kan avvika från tillgänglighetskraven, om aktören genom en bedömning kan visa att uppfyllandet av kraven

- 1) medför en sådan förändring av aktörens produkt som innebär en grundläggande ändring av produktens grundläggande karaktär, eller
- 2) orsakar aktören en oproportionerligt stor börda.

Bedömningen av huruvida uppfyllandet av tillgänglighetskraven orsakar en oproportionerligt stor börda för den ekonomiska aktören görs enligt förhållandet mellan nettokostnaderna för efterlevnad av tillgänglighetskraven och driftsutgifterna och kapitalutgifterna och enligt förhållandet mellan nettokostnaderna för efterlevnad av tillgänglighetskraven och nettoomsättningen samt enligt de uppskattade kostnaderna och fördelarna, där särskild hänsyn ska tas till de behov att använda produkten som personer med funktionsnedsättning har.

Avvikelse från tillgänglighetskraven får dock inte göras med stöd av 1 mom. 2 punkten, om den ekonomiska aktören från offentliga eller privata källor får medel som inte hör till de egna resurserna och som tillhandahålls för att förbättra tillgängligheten.

8 §

Anmälningsskyldighet och dokumentering vid undantag

En ekonomisk aktör som med stöd av 7 § avviker från tillgänglighetskraven ska lämna marknadskontrollmyndigheten uppgifter om avvikelserna. Då ska den ekonomiska aktören

- 1) dokumentera bedömningen,
- 2) på begäran sända bedömningen till marknadskontrollmyndigheten,
- 3) bevara dokumentationen i fem år från det att aktören senast tillhandahållit produkten på marknaden.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på mikroföretag. Ett mikroföretag ska dock på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten de uppgifter som motsvarar en bedömning, om företaget åberopar en avvikelse enligt 7 § 1 mom.

9 §

EU-försäkran om överensstämmelse

I en EU-försäkran om överensstämmelse ska det uppges att tillgänglighetskraven är uppfyllda och de tillgänglighetskrav specificeras från vilka den ekonomiska aktören avviker med stöd av 7 § 1 mom.

EU-försäkran om överensstämmelse ska anmälas enligt mallen i bilaga III till Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG om en gemensam ram för saluföring av produkter och upphävande av rådets beslut 93/465/EEG. Om en EU-försäkran om överensstämmelse krävs enligt fler än en rättsakt, upprättas en enda försäkran. I försäkran ska alla de rättsakter anges enligt vilka försäkran krävs.

En EU-försäkran om överensstämmelse ska innehålla en allmän beskrivning av produkten, en beskrivning av hur tillgänglighetskraven uppfylls samt en förteckning över tillämpliga harmoniserade standarder, och den ska uppdateras fortlöpande.

En EU-försäkran om överensstämmelse ska upprättas på finska och svenska.

10 §

CE-märkning

Bestämmelser om de minimikrav som ställs på CE-märkning av produkter finns i artikel 30 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 765/2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

CE-märkningen ska anbringas synligt, läsbart och outplånligt på produkten eller på dess märkskylt. Om detta inte är möjligt eller lämpligt på grund av produktens art, ska märkningen anbringas på förpackningen och i de medföljande dokumenten.

CE-märkningen ska anbringas innan produkten släpps ut på marknaden.

11 §

Tillverkarens skyldigheter

När en tillverkare släpper ut sina produkter på marknaden ska den se till att produkterna har utformats och tillverkats så att de uppfyller tillgänglighetskraven.

Tillverkaren ska upprätta en i 9 § avsedd EU-försäkran om överensstämmelse och förse produkten med CE-märkning enligt 10 §.

Tillverkaren ska bevara den tekniska dokumentationen och EU-försäkran om överensstämmelse i fem år efter det att produkten har släppts ut på marknaden.

Tillverkaren ska

1) förse produkten med typnummer, partinummer, serienummer eller någon annan identifieringsmärkning,

2) på produkten på ett språk som lätt kan förstås ange sitt namn, sitt registrerade firmanamn eller registrerade varumärke och sin kontaktadress,

3) säkerställa att produkten åtföljs av tydliga och lättbegripliga bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter som är upprättade på finska och svenska.

12 §

Utseende av bemyndigad företrädare

En tillverkare kan utse en bemyndigad företrädare som

- 1) håller EU-försäkran om överensstämmelse och den tekniska dokumentationen tillgänglig för marknadskontrollmyndigheten i fem år,
- 2) på motiverad begäran av marknadskontrollmyndigheten lämnar myndigheten all information och dokumentation som behövs för att visa att produkten uppfyller kraven,
- 3) på marknadskontrollmyndighetens begäran samarbetar med myndigheten om alla åtgärder som vidtas för att undanröja bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven för produkten.

Tillverkarens skyldighet att utforma och tillverka sina produkter så att de uppfyller tillgänglighetskraven kan inte delegeras till den bemyndigade företrädaren.

13 §

Importörens skyldigheter

Innan en importör släpper ut en produkt på marknaden ska den säkerställa att tillverkaren har iakttagit kraven i 11 § 2 och 4 mom. Importören ska säkerställa att lagrings- eller transportförhållandena inte äventyrar iakttagandet av tillgänglighetskraven.

Importören ska på produkten på ett språk som lätt kan förstås ange sitt namn, sitt registrerade firmanamn eller registrerade varumärke och sin kontaktadress.

Om en importör anser att en produkt inte uppfyller tillgänglighetskraven, får importören inte släppa ut produkten på marknaden förrän produkten överensstämmer med kraven. Om produkten inte uppfyller tillgänglighetskraven ska importören underrätta tillverkaren och marknadskontrollmyndigheten om detta.

Importören ska i fem år från det att produkten släpptes ut på marknaden hålla en kopia av EU-försäkran om överensstämmelse tillgänglig för marknadskontrollmyndigheten och se till att myndigheten på begäran får den tekniska dokumentationen.

Det som i 11 § föreskrivs om tillverkarens skyldigheter tillämpas på en importör som släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sätt som kan påverka hur tillgänglighetskraven uppfylls.

14 §

Distributörens skyldigheter

En distributör ska kontrollera att produkten har en i 9 § avsedd EU-försäkran om överensstämmelse och CE-märkning enligt 10 §. Dessutom ska distributören kontrollera att produkten är försedd med de uppgifter som avses i 11 § 4 mom. och 13 § 2 mom.

Distributören ska säkerställa att lagrings- eller transportförhållandena inte äventyrar iakttagandet av tillgänglighetskraven.

Det som i 11 § föreskrivs om tillverkarens skyldigheter tillämpas på en distributör som släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en produkt som redan släppts ut på marknaden på ett sätt som kan påverka hur tillgänglighetskraven uppfylls.

15 §

Ekonomiska aktörers skyldigheter

Ekonomiska aktörer ska på begäran lämna marknadskontrollmyndigheten identifikationsuppgifter för alla ekonomiska aktörer som har levererat en produkt till dem eller som de har levererat en produkt till under de senaste fem åren.

En tillverkare, distributör eller importör som anser eller har skäl att tro att en produkt som den har släppt ut på marknaden inte uppfyller tillgänglighetskraven, ska omedelbart se till att produkten överensstämmer med kraven eller vid behov dra tillbaka produkten från marknaden. Dessutom ska marknadskontrollmyndigheten informeras om bristerna och de korrigerande åtgärderna. Tillverkaren och importören ska föra ett register över produkter som inte uppfyller tillgänglighetskraven och över de klagomål som rör dem.

Ekonomiska aktörer ska på begäran av marknadskontrollmyndigheten

1) på ett språk som marknadskontrollmyndigheten lätt kan förstå lämna myndigheten all den information och dokumentation som behövs för att visa att en produkt överensstämmer med kraven,

2) samarbeta med marknadskontrollmyndigheten för bedömning av tillgänglighet eller undanröjande av bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven.

16 §

Marknadskontroll avseende tillgänglighetskrav

Transport- och kommunikationsverket är marknadskontrollmyndighet enligt denna lag. Marknadskontrollmyndigheten ska

1) övervaka att tillgänglighetskraven iakttas,

2) övervaka att en ekonomisk aktör som avviker från tillgänglighetskraven har utfört en bedömning enligt 7 §,

3) offentliggöra en förteckning över de produkter som inte uppfyller tillgänglighetskraven.

Marknadskontrollmyndigheten ska bedöma en produkts överensstämmelse med kraven, om myndigheten har skäl att tro att produkten inte uppfyller tillgänglighetskraven.

Om marknadskontrollmyndigheten upptäcker brister i uppfyllelsen av tillgänglighetskraven eller i en bedömning enligt 7 §, ska den uppmana den ekonomiska aktören att avhjälpa bristerna.

Bestämmelser om marknadskontrollmyndighetens skyldighet att informera Europeiska kommissionen och andra medlemsstater finns i 27 § 1 mom. i marknadskontrolllagen. Om inte någon medlemsstat eller kommissionen inom tre månader från det att informationen togs emot har gjort invändningar mot en anmäld provisorisk åtgärd kan marknadskontrollmyndigheten fatta ett slutligt beslut om att dra tillbaka produkten från marknaden och om andra begränsande åtgärder.

17 §

Formell bristande överensstämmelse

Om inte något annat följer av 7 § ska marknadskontrollmyndigheten ålägga en ekonomisk aktör att avhjälpa den bristande överensstämmelsen, om myndigheten upptäcker att

1) CE-märkningen har anbringats i strid med 10 §,

2) CE-märkningen inte har anbringats,

3) det har inte upprättats någon EU-försäkran om överensstämmelse,

4) EU-försäkran om överensstämmelse har inte upprättats på ett korrekt sätt,

5) den tekniska dokumentationen inte är tillgänglig eller inte är komplett,

6) någon skyldighet enligt 11 eller 13 § inte har iakttagits.

Om den bristande överensstämmelsen kvarstår, ska marknadskontrollmyndigheten vidta åtgärder för att begränsa eller förbjuda tillhandahållandet av produkten på marknaden eller för att säkerställa att den dras tillbaka från marknaden.

18 §

Påföljder

Bestämmelser om åtgärder enligt marknadskontrollagen finns i 3 kap. i den lagen.
Bestämmelser om CE-märkningsförfarande finns i lagen om CE-märkningsförfarande (187/2010).

19 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite samt föreläggande och verkställighet av hot om tvångsutförande tillämpas dock viteslagen (1113/1990).

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023. Den tillämpas dock först från och med den 28 juni 2025.

Produkter som tjänsteleverantörer använder vid tillhandahållandet av tjänster ska bringas i överensstämmelse med lagen senast den 28 juni 2030.

Självbettjäningsterminaler som har tagits i bruk före den 28 juni 2025 ska med avvikelse från 2 mom. bringas i överensstämmelse med kraven inom 20 år från det att terminalerna togs i bruk.

Helsingfors den 19 januari 2023

Republikens President

Sauli Niinistö

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru